

kom mange Husmænd til mig, og ligeledes Gaardmænd, thi jeg sender intet Skjel imellem Gaardmænd og Husmænd, hverken i politisk eller i anden Henseende, saaledes som de omgaas og leve med hinanden i det daglige Liv. Det er mig ikke ubekjendt, at der er visse Folk, som ville skaffe et saadant Skjel tilstede, men jeg troede ikke, at det ærede Medlem var iblandt dem; det syntes dog rigtignok at fremgaa af hans Tale, at han kunde ønske, at der kom et saadant Skjel tilstede. Jeg vilde altsaa sige, at mange af disse Folk henvendte sig til mig sidste Sommer og sagde: Skulle vi komme med en Adresse til Rigsdagen for at støtte det ærede Medlem for Kolbing (Berg) i hans Forslag; men jeg sagde da som saa: Det er i Grunden ikke værd; thi selv om I kom med en Adresse, underkreven af en Snes Tusinde Mænd, har man en gammel Erfaring for, at man paa den Side, hvor den mest skalde virke, stiger: Det er som en Storm i et Glas Vand. Det sagde man, da der kom en Masse Adresser om at beholde den gamle Grundlov, og man vilde selvfølgelig sige det Samme nu. Nei, den bedste Støtte, I kunne give Lovforslaget, er ialtfald at støtte de Mænd, der have støttet Lovforslaget; det er min Opfattelse. I saa Henseende staar altsaa min Erfaring tværtimod det ærede Medlems, og det var jo egentlig det Æneste, forekommer det mig, som det ærede Medlem fremførte imod Forslaget. Ja, han sagde rigtignok, at vi have Former nok til det Liv, der er tilstede — saaledes var omtrent Meningen — og bliver Livet noget stærkere, skal det nok sprænge Formerne, men det er jo netop, fordi vi ikke ønske at faae Formerne sprængte, at vi ville omdanne dem saaledes, at det ikke bliver nødvendigt. Det er den Side, hvortil det ærede Medlem hører, Aristokratiets Side, som har Fortjeneste af at ville have Formerne sprængte; thi vil man have det, gjøre man noget Lignende som det, man gjorde i 1866; det er det allerbedste Middel til at faae Formerne sprængte. — Med disse Ord skal jeg forlade det ærede Medlem for Bornholm og fremkomme med nogle enkelte almindelige Betragtninger. Jeg havde ogsaa ønsket, at Forslaget var gaaet lidt videre, end det gaar. Jeg skal

ikke negte, at jeg f. Ex. havde ønsket, at det var blevet ved Forslaget fra ifjor, men paa den anden Side mødte det jo Modstand fra enkelte af dem, jeg vil kalde Gaardmænds-klassen, ikke fra Flertallet, og navnlig mødte det Modstand i Retning af, at det vilde lægge Magten fra Gaardmandsklassen over til Husmandsklassen. Jeg forstaar derfor godt, at den ærede Forslagsstiller har villet imødekomme disse Medlemmer ved at lempe lidt paa Forslaget; thi det har ialtfald aldrig været min Tanke, at Middelklassen ikke i Grunden, efter det foreliggende Forslag, fremdeles vilde beholde den overvældende Vægt i den kommunale Styrelse. Det er ogsaa det, som man nu efter Forslagets Form har fikket Mellemklassen, idet man har givet den den mindre Halvdel af Pladserne ved at skabe en Valgbarhedsceensjus, og jeg kan saa meget mindre være derimod, som det vitterligt er i Overensstemmelse med Tanken i Suntinggrundloven. Jeg veed, ikke med hvilken Ret man kan bekæmpe den almene Valgret. I Kraft af Pengenes Ret maasse? Nei, thi Penge ere jo kun Midlet og ikke Maalet; Maalet maa være Opdragelsen, Slægtens Opdragelse baade for Stat og Kommune, Slægtens moralske og intellektuelle Opdragelse. I saa Henseende paa staar jeg, at Alle have mer eller mindre Interesse i, at den føres til det størst mulige Maal. Pengenes Interesse! Det var ogsaa et Standpunkt at staa paa! Er det, at en Mand eier Noget, Borgen for hans moralske Udvikling eller intellektuelle Begavelse? Ungenlunde, thi han kan have faaet Pengene ved Arv i Kraft af sine Forfædres Dygtighed, medens han selv maasse ikke er i Besiddelse af nogen saadan. Han kan have vundet dem i Lotteriet eller faaet dem paa anden Maade, og det er derfor ikke i Kraft af Pengene, at man vil give en Fortrinsret. Jeg forstaar altsaa ikke, i Kraft af hvilken Theori man vil holde paa den bestaaende Regel. Dertil kommer, at vi siden 1848, kan jeg gjerne sige, ikke alene i Danmark, men overhovedet i Landene trindt omkring, have set et Partis Regimente, som jeg vil kalde Storbørgerne, den tredje Klasse. Vi vide, at Adelsvælben og Geistligheden ere knækkede, men hvorn er deres